
Laca Tijdingen

Driemaandelijks tijdschrift van LACA.
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 9 – Nummer 2 – december 1997
(verzonden in januari 1998)

Laken

Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857

Verantwoordelijke uitgever:
Leon Candau, Rode Kruislaan, 15, 1020 Brussel, tel. 02/268.69.58
Afgiftekantoor : 1020 Brussel 2

➔ TEN GELEIDE ➔

1. - LACA TRAD ALS MENTOR OP

Af en toe kunnen wij jonge studenten een helpende hand reiken bij de voorbereiding van hun examenwerk. Zo ook juffrouw Jessica Lemaire, leerlinge van het 3MW - MT aan het Sint-Guido-Instituut in Anderlecht.

Zij kreeg tijdens het schooljaar 1996/1997 als opgave van haar lerares geschiedenis, een historisch aspect van haar woonplaats te behandelen. Na contact met ondergetekende maakte zij dankbaar gebruik van de uitgebreide documentatie die we haar ter beschikking stelden en schreef een degelijk werkstuk onder de titel : "*Laken tijdens de Middeleeuwen*". Haar lerares beoordeelde haar werk met de wel zeer hoge score van 17/20.

Proficiat Jessica zouden we zeggen en blijf U voor dit boeiende onderwerp interesseren in de toekomst !

2. - RONDVRAAG

In de vorige afleveringen van LACA Tijdingen hebben we, met heel veel spijt in het hart, afscheid genomen van drie waardevolle medewerkers. Het betrof de dames Denise Pulinckx en Jeanne De Deckere en de Heer Jozef Coolsaet. In deze donkere tijd van het jaar is het niet meer dan passend dat we nog eens aan hen terugdenken.

Het heengaan van deze mensen betekende een groot verlies voor onze vereniging en, eerlijk gezegd, we zijn deze slag nog altijd niet te boven gekomen.

Met het oog op de continuïteit van ons werk richten we langs deze weg een oproep tot onze lezers om eventueel toe te treden tot de werkgroep van LACA. We hebben een dringende behoefte aan mensen die bereid zijn :

- een of ander Lakens aspect te bestuderen en daarover een artikel samen te stellen;
- teksten uit het Frans in het Nederlands te vertalen.

Mochten wij in dit verband een positief seintje ontvangen zouden wij dit gebaar zeer op prijs stellen. Wenst U eventueel eerst enkele inlichtingen in te winnen of gewoon uw bereidheid tot medewerking te melden dan kunt U terecht bij L. Candau, tel. : 02/268.69.58 (liefst na 19 uur). Met dank bij voorbaat !

3. - LIDGELDEN

Tijdens een recente toelichting meldde de penningmeester van LACA de heer Eric Christiaens, ons dat er reeds een groot aantal leden hun lidmaatschapsbijdrage (300 F) overgeschreven hebben op het rekeningnummer van LACA : 068-2095230-57. Langs deze weg danken wij hen hiervoor !

Indien er echter een rode stip naast uw naam op het adresetiket werd aangebracht dan betekent dit dat we uw abonnementsgeld nog niet ontvingen. Wellicht betreft het hier slechts een kleine vergetelheid.

Het redactieteam van LACA blijft zich inspannen, zoals in het verleden, om steeds weer boeiende teksten te publiceren en hoopt uiteraard dat U in de toekomst tot de Lakense heemkundige familie blijft behoren.

4. - STUDIEVERGADERINGEN LACA

In het vorige nummer van LACA Tijdingen – jaargang 9, nummer 1, september 1997 – vestigden we de aandacht van onze lezers op het feit dat de maandelijkse studievergaderingen van LACA plaats vinden in het Gemeenschapscentrum Nekkersdal (ingang via de Gustave Schildknechtstraat nummer 26) elke vierde zaterdagmiddag van de maand om 15 uur.

We zouden het prettig vinden mochten deze vergaderingen door een groter aantal belangstellenden bijgewoond worden. Tijdens deze bijeenkomsten komen heel wat Lakense wetenswaardigheden aan bod, er wordt nagedacht over nieuwe te bespreken onderwerpen in ons tijdschrift en het gebeurt vaak dat een of ander lid interessante documenten uit zijn verzameling aan de aanwezigen toont. Kortom er valt altijd wel iets te beleven op heemkundig gebied.

Voor alle nuttig gevolg menen we er dan ook goed aan te doen de data van de bijeenkomsten voor het werkjaar 1998 als extra geheugensteuntje eens even op een rijtje te zetten opdat de agenda's tijdig kunnen aangevuld worden :

24 januari	25 april	25 juli	24 oktober
28 februari	23 mei	22 augustus	28 november
28 maart	27 juni	26 september	

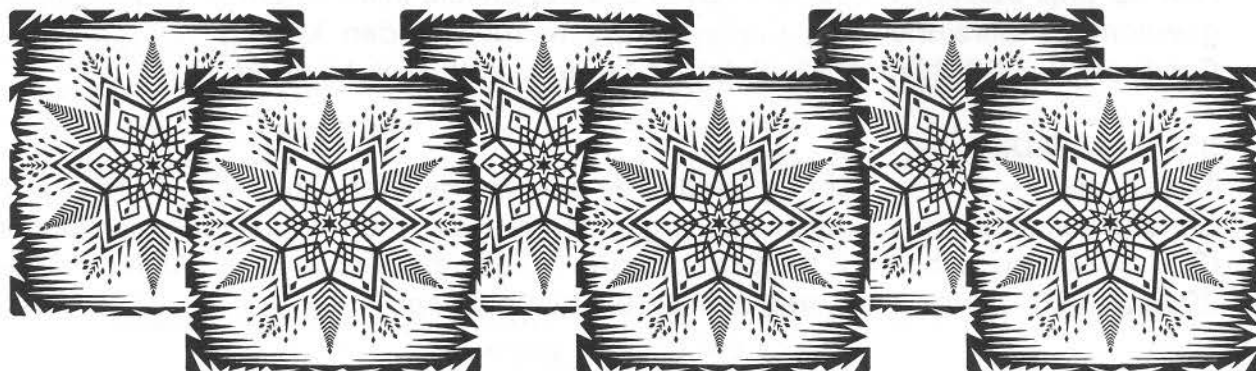
5. - ERRATUM

LACA Tijdingen, jaargang 9, nummer 1, september 1997, bladzijde 23.

Bij de foto van het graf van K.L. Ledeganck :

Lezen : in Sint-Amandsberg (Gent) in plaats van Eeklo.

L. Candau
Voorzitter

ER ZITTEN BLOEMEN IN LAKENSE STRAATNAMEN ... OOK KRUIDEN EN BOMEN

Aan de grens van Wemmel/Strombeek en naast het huidige Heizelcomplex lag in het gehucht "*Verregat*" een boerderij, gekend als "*Hoeve Verregat*", een terechte naam voor deze Lakense uithoek. Cosyn beschreef de landbouwuitbating als méér landelijk gelegen dan de andere oude abdijhoeve Ossegem, de naaste buur. Deze uithoek bevatte weelderige velden, "*des plantureuses campagnes*" en een prachtig uitzicht naar de stad en naar de kerktoeren van Wemmel. Cosyn noemde Verregat ook Verreghem (*la Porcherie - le trou aux porcs*)... !

Aan de kruising van de brede weg naar de hoeve met de Romeinsesteenweg, stond vóór 1904 een vier à vijf eeuwen oude boom : de "*Verregatlinde*". Cosyn vertelt dat koning Leopold I deze boom onder zijn bescherming had genomen. Hij wandelde vaak in deze buurt. Om deze reden zou de "*Verregatlinde*" ook genoemd geweest zijn "*'s Koningsboom*" of "*l'Arbre du Roi*" (*Laeken, ancien et moderne* p. 118).

Daar, en meer bepaald op de plaats nu ingenomen door Paleis 3 van het tentoonstellingspark, werd in 1909 de hippodroom "*Verregat - La Résidence Royale*" ingehuldigd, die zich uitstreckte langs de Romeinsesteenweg. Maar een gedeelte van het hippodroomcomplex strekte zich nog wat verder westwaarts uit. Deze gronden werden door de vennootschap "*Le Home*" onteigend om tussen 1921-1926 de bouw mogelijk te maken van de tuinwijk "*Verregat*". Deze volgt de glooiing van de Gallische helling, met haar verhevenheid van 70 meter boven de zeespiegel, het hoogste punt van Laken. De geometrische architecturale vormen wijzen op ontleningen aan de Art Déco (uit : "*De uitbreiding van het grondgebied Brussel*", Arcadia v.z.w. p. 35).

Was men het plaatselijk landelijk milieu indachtig bij de naamgeving der straten ? Een wandeling door die wijk zal dit verduidelijken. We verwijzen hier naar de wandeling met brochure, in 1991 opgesteld door voorzitter Candau, getiteld "*Wandeling langsheen bouwcomplexen uit het Interbellum te Laken*", hoofdstuk "*Sociale woningbouw*", waarin sprake van de wijk Verregat.

Vanaf de Romeinsesteenweg, nemen we een eerder korte éénrichtingsstraat, de *Verregatstraat* : mijns inziens had de oude hoevenaam wel een imposantere straat verdiend.

Daar is de *Jeneverbomenstraat* (rue des Genévriers), waarvan we een stukje volgen. Het is een heester, zelden een kleine boom. Genoemd naar de vrucht van de jeneverstruik of naar de struik zelf, *Juniperus communis* L. (Cupressaceae). In onze streken ook aalbes genoemd en gebruikt om rode jenever te bereiden.

Een *jeneverke* warmt menig hartje op, maar *er verdrinken er meer in 't jeneverglas dan in de zee*. De jeneverstruik is één van de twee inheemse coniferen of naaldbomen in België. Hij komt in geheel Europa voor, op alle soorten gronden en op grote hoogte tot 2500 m. De heester heeft rechtopstaande takken met priemvormige bladeren. De jeneverbes is meestal blauwzwart van kleur en bitter van smaak. Het Keltische woord voor "*bitter*" zou "*junepurus*" (Fr. *âcre*) zijn. De bessen werden ook in de Middeleeuwen gebruikt om allerlei kwalen te bestrijden en zelfs nu nog als urineafdrijfmiddel. Maar ook in de keuken : voor *pâté*, wild, gerookte ham, zuurkool (*choucrouste*). *And last but not least*, worden de bessen verwerkt in de Angelsaksische *gin*.

De gedachte aan een goede borrel verlatend, klimmen we de *Bieslookstraat* (rue de la Ciboulette) op. Bieslook is een soort van look waarvan de blaadjes op kleine biesjes gelijken (*Allium schoenepasum*), gebruikt als kruid of toegevoegd aan slaatjes. De bloemen vertonen mooie roze of blauwviolet bloemschermen gelijkend op die van ajuin. Staat in grasland langs rivieren of beken. De maag verdraagt bieslook beter dan ajuin. In de geneeskunde gebruikt tegen scheurbuik, hoest, besmetting en voor krachtversterking van het hart. Het idee laat me niet los, de wandeling zal eindigen met *nen boteram mè plattekeis* en een portie bieslook er bovenop.

Maar, hier komen we aan het *Lotusplein* (place du Lotus). Het beeld van de *Nympheaceae*, de Waterlelieachtigen, uit de Meisese Kruidtuin duikt meteen op, als men het geluk gehad heeft ze te zien bloeien. Eigenlijk is dit een nachtbloeier (van ca 16 uur tot 10 uur 's anderendaags). De historieschrijver Plinius vermeldde in de eerste eeuw na Christus dat die bloem uit een nimf gesproten is, die stierf uit afgunst wegens Hercules' ontrouw. Op eeuwenoude fresco's komt de Indische Blauwe lotus, de "*padma mani*" der boeddhisten meermalen voor. Ook de Egyptenaren wendden de Witte lotus aan in hun tempeldecoraties 4000 jaar geleden en als hoofdembleem voor de farao's. Met "*Lotus*" duiden de Oude Grieken heel wat planten aan. Maar heden ten dage bewaart men de wetenschappelijke naam (*Lotus corniculatus*) nog enkel voor ... rolklaver die men vinden kan langs wegen, op zandige grond of op vochtige plaatsen, langs beken en moerasgrond. Zouden de vroede vaders aan de antieke religieuze wereld gedacht hebben ? Of gewoon, aan hun eigen milieu : *Lotus* ter ere van de *Lotus corniculatus*, die met zijn vijf gele bloemen in een hoofdje en stevige steunbladen tot 30 cm hoog in de Lakense velden groeide ? We dwarsen de drukke Magnoliaaan.

Waterkersstraat (rue du Cresson). Waterkers of Cresson des fontaines. De wetenschappelijke naam luidt *Nasturtium officinale* R. Br. Fam. *Cruciferae*, met grote samengestelde bladeren die bij biefstuk wordt geserveerd. De tuinkers, *Lepidium sativum*, groeit snel en wordt gebruikt bij gebrad, slaatjes, op platte kaas en wel als jonge plant vooraleer de bladeren groot worden. Bevat veel vitamine C.

Rechts komt de wandelaar voorbij de poëtische *Rosmarijnstraat* (rue du Romarin). In feite is het Nederlandse woord voor deze plant Rozemarijn of Roosmarijn. *Rosmarinus officinalis* L. Fam. *Labiatae*. Het is onwaarschijnlijk dat deze sterk geurende, in het Middellands zeegebied levende plant in Laken in het wild groeide. Hier geplant in het kruidenhoekje van de tuin, veel van haar aroma en smaak verliezend, blijft ze toch nuttig voor de keuken.

De plant, reeds in de Oudheid bekend, komt in tal van variëteiten voor, waarvan enkele door extractie en vermengd met petroleumether de rozemarijnolie leveren. Wordt gebruikt in medische preparaten. Het werkt stimulerend op het zenuwstelsel en verdrijft neerslachtigheid en geheugenverlies. *L'Eau de la Reine de Hongrie* (Isabelle, 17e eeuw) is een verjongings- en schoonheidsmiddel, met lavendel en munt erin verwerkt, en ligt in het bereik van ieders beurs. Wel is bekend in de Nederlandse flora de *Moerasrozemarijn*, *Ledum palustre*, die onbekend is in België, voorkomend in moerassige, venige bodem.

Nu wandelen we de *Saliestraat* (rue de la Sauge) in. De *Echte Salie* of *Salvia officinalis* L. Fam. *Labiatae*. *Salvia pratensis* of de veldsalie met bloemen in kransen, vrij groot, donker violetblauw, tot 70 cm hoog, vindt men langs wegkanten en weilanden bij grote rivieren. Sommige soorten worden nu als tuinplant gekweekt. De overige saliesoorten komen voor in het mediterrane gebied. Sommigen gebruiken de *Salvia officinalis* om voedingswaren te parfumeren, maar ook linnengoed. Kan aangewend worden tegen sombere gemoedstoestanden en astma-aanvallen, tegen verkoudheid maar in matige hoeveelheden wegens toxische bestanddelen. De schrijver Saint-Simon vertelde dat Lodewijk XIV de dag begon met wat saliethee.

Vervolgens komen we in de *Lavendelstraat* (rue de la Lavande). *Lavandula officinalis* Chaix. Fam. *Labiatae*. Ook hier weer een mediterrane plant uit de dorre streken, voornamelijk in de Provence en ook in de Pyreneeën. Ze heeft een doordringende geur, gebruikt voor het aromatiseren van linnengoed. Vooraleer de bloemen zijn gedroogd, kunnen deze aangewend worden als insectendodend en bederfwerend middel. Lavendel wordt sinds eeuwen gebruikt door de huisvrouw.

Rechts, de smalle *Sneeuwklompjesweg* (chemin de la Perce-neige), die we niet inwandelen. *Galanthus nivalis* Fam. *Amaryllidaceae*. Dit bolgewas komt spontaan voor in weiden en bossen in geheel Centraal- en Zuid-Europa. Ook geheten *Melkbloem* of *Goutte-de-Lait*, vanwaar de Latijnse naam "*Galanthus*". De stengel draagt één prachtig, hangend wit klokje met groen gevlekte binnenste blaadjes. Verschijnt als er nog sneeuw ligt, vanwaar "*Nivalis*".

Draaien we links af, dan wandelen we in de recentere *Pioenstraat* (rue des Pivoines). Pioenroos, *Paeonia officinalis* L. Fam. *Paeoniaceae*. Plant in onze gewesten groeiend, draagt in mei en juni grote dubbele witte, roze of rode bloemen.

Staat de plant in het wild op zeldzame plaatsen in Zuid-Europa, Portugal, Roemenië en soms in Azië, dan zijn de bloemen minder opvallend en minder gevuld. Het zijn uitstekende snijbloemen. In China was zij eertijds het symbool van de keizerlijke macht. De knolvormige wortel werd als geneesmiddel tot in de 19e eeuw gebruikt tegen vallende ziekte (epilepsie). Heden aangewend als antispasmodicum en als tonicum op plantaardige basis voor de bloedsomloop in de aderen (hemorroïden). De pioenzaden zijn giftig.

Links, ligt de *Posteleinweg* (chemin du Pourpier). *Portulaca oleracea* L. Fam. *Portulacaceae*. Oorspronkelijk een wilde plant, van Griekenland tot China, is de postelein zo wat overal een onkruidgewas geworden. Tot de posteleinachtigen behoort de *Montia (fontana)*, plant in of op het water zwevend of drijvend, soms kruipend. Algemeen bekend in België (Ardennen). Ook aangewend in de keuken.

Indien de auto geparkeerd werd op de Romeinsesteenweg, dan keren we op onze stappen terug, wandelen opnieuw de Lavendelstraat in en volgen de Jeneverbomenstraat tot de Verregatstraat. Het valt op dat het straatnaambord hier "Jeneverboom" vermeldt

Kijkend naar de straatnamen, hebben we op dit circuit vanuit architectonisch en urbanistisch oogpunt, ook kennis gemaakt met een interessante woonwijk uit het Interbellum. De heer Candau verwoordt het in de "Gids voor Vlaanderen" – deel Laken - aldus : "*Een ommetje door deze wijk is een aanrader*".

Zijn we niet gebonden aan een auto, dan wandelen we de Pioenenstraat uit. We bereiken de *Magnolialaan*, die de woonblokken uit 1951 van de wijk Verregat dwarst. In de lente is de Magnolialaan bekend om haar bloeiende, oude magnoliabomen. *Magnolia* Sp.L. *Tulipifera*. Het zijn bomen met zeer grote bloemen waarvan de bloeddelen in spiralen op de zuilvormige bloemas ingeplant zijn. Heeft drie kelkbladen, 6 à 9 kroonbladen. De naam komt van Pierre Magnol, directeur van de botanische tuin in Montpellier van 1699 tot 1715. De magnoliasoorten, die men aantreft in Europa in parken en tuinen zijn meestal het resultaat van kruisingen tussen Chinese soorten.

We verlaten de wijk Verregat, dalen de laan af, richting Houba de Strooperlaan, steken deze laan over en bereiken de *Amandelbomenlaan* (avenue des Amandiers). *Prunus Amygdalus* Batsch. Fam. *Rosaceae*. Wordt sinds duizenden jaren gekweekt in Azië. Door de Grieken in de 6e-5e eeuw vóór Christus ingevoerd in Europa, maar in Frankrijk pas tijdens de Hoge Middeleeuwen. De twee variëteiten worden verdeeld in die met zure en die met zachte vruchten. Van deze laatste met groot aantal voedzame bestanddelen, zoals vitaminen en proteïnen, mogen niet méér dan 12 à 15 bonen per dag gegeten worden wegens de aanwezigheid van blauwzuur.

Amandelolie wordt sinds eeuwen gebruikt voor de huidverzorging. Wordt verwerkt in doopsuikerbonen. Ook in gerechten als forel-met-amandelen en in gebak.

Deze eerder korte laan komt uit in de *Citroenbomenlaan* (avenue des Citronniers), die geheel langs de *Modelwijk* (Cité Modèle) van de Heizel loopt. *Citrus Limonum* Riss. Fam. Rutaceae. Deze boom groeit spontaan in de bossen aan de voet van het Himalayagebergte en het berggebied ten Noorden van Indo-China. Gecultiveerd sinds duizenden jaren in China en India, recenter in Europa. In het Hellenistische tijdvak, tijdens het imperium van Alexander de Grote, samen met de oranjeboom bekendgeworden bij Europeanen. Reeds op Romeinse mozaïeken van de 1ste eeuw afgebeeld. Maar in feite slechts vanaf de 10e eeuw door de Arabieren in Egypte en Palestina verspreid en voortgeplant. Via de kruistochten in onze gewesten bekend geraakt. Van bijzonder belang is hier het citroensap, dat veel vitamine C bevat. De binnenschil geeft een extract met bederfwerende eigenschap, ook met een zeer welriekende geur aangewend in de parfumerie. Echter ongeschikt voor consumptie als de citroenen chemisch werden behandeld. Spoelen met water wordt aangeraden maar is niet voldoende.

We mogen wel stellen dat de herinnering aan de Lakense plantenweelde door het Brusselse stadsbestuur - in maart 1921 bezitter geworden van Laken - in ere gehouden werd. Hebben de burgervaders zich bij de naamgeving laten leiden door een principe ? Voor de wijk Verregat mogen we stellen dat alle planten inheems waren of zijn geworden waaronder enkele die zekere culinaire en geneeskrachtige waarden bezitten. De Amandelbomenlaan en Citroenbomenlaan zijn namen van bomen waarvan de vruchten ook kunnen worden geconsumeerd. Bondig samengevat, de Brusselse vroede vaderen hielden zich wel degelijk aan een doordacht thema.

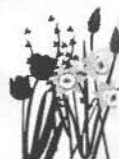
Biologisch advies :

C. Pourvoyeur

Verwerking :

H. Verstraete

(wordt vervolgd)

1.

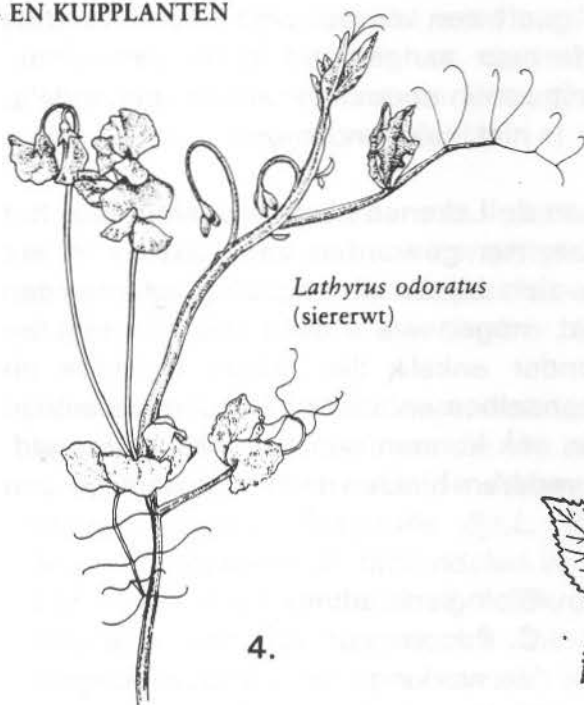
POT- EN KUIPPLANTEN

2.

3.

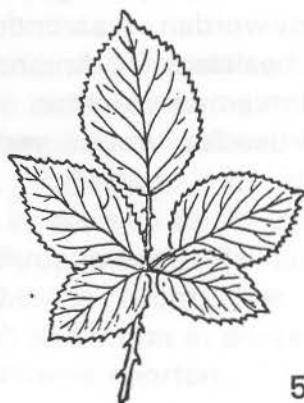

Lathyrus odoratus
(siererwt)

4.

5.

Moerasspirea
Filipendula ulmaria

6.

Springzaad
Impatiens noli-tangere

7.

8.

1. Kleine majer
(*Amaranthus lividus*)
2. Kardinaalshoed
(Papenhout)
3. Gewone es
4. Reukerwt of Pronkerwt
5. Bosbraam (blad)
6. Moerasspirea
(Olmkruid)
7. Springzaad
(Balsemien)
8. Kruipend Stalkruid

LACA, OOG IN OOG MET DE HEILIGENDBEELDEN AAN DE ONZE-LIEVE-VROUWEKERK VAN LAKEN

Door Leon Candau (hagiografie) m.m.v. Joris Dillen (beeldhouwers)
(vervolg)

SINT-ELIGIUS (nr. 3 op het schema van de heiligenbeelden)

Naam afkomstig van het woord "*eligere*", wat zoveel als uitkiezen beduidt, van daar Eligius, de uitverkorene. Meest gebruikelijke naam in België : Sint-Elooi (Saint Eloi). Op sommige plaatsen ook Leu, Looi of Looy genoemd.

Zijn feestdag wordt op 1 december gevierd.

Deze heilige werd omstreeks 590 geboren in Chaptelac bij Limoges. Ten tijde van Clotarius II en Dagobert was hij niet alleen hun goudsmid en muntmeester maar tevens ook hun vertrouwensman, raadgever en gezant.

Hij kocht slaven vrij, stichtte kerken en kloosters o.a. in Salignac (639) en had de reputatie zeer milddadig te zijn. Na de dood van Dagobert verliet hij in 639 het Hof, werd priester en op 13 mei 641 bisschop van Noyon-Doornik. Hij werkte aan de bekering van Vlaanderen, vooral in de Schelde- en Leiestreek (Gent, Kortrijk, Antwerpen). Hij stichtte de huidige Salvatorkathedraal in Brugge en is de patroon van smeden en metaalbewerkers. Hij wordt nog steeds vereerd in de bisdommen Brugge, Gent en Mechelen-Brussel. Hij overleed in december 660 in Noyon.

Regionale wetenswaardigheden

Vroeger werd Sint-Eligius in het Vlaamse land ook nog vereerd als beschermer van de paarden en aangeroepen tegen de ziekten die woekerden in de stallen.

In meerdere gemeenten (bv. : Burst, Herdersem, Vosselare, enz.) kwamen de boeren op de vieringdag, gezeten op hun paarden die met kleurige linten opgetooid waren, op het kerkplein bijeen. De pastoor kwam de menigte zegenen met de reliek van de heilige, waarna dan de boeren al biddend driemaal rond de kerk reden of gingen. Op plaatsen waar een Sint-Leuput bestond zoals in Burst of Grimbergen lieten zij de paarden drinken van het gewijde water.

Deze Eligiuscultus is waarschijnlijk samen met de ontkerkelijking in de vergetelheid geraakt.

Het was vroeger ook de gewoonte om op Sint-Elooidag de smid en de wagenmaker te betalen. De klanten werden dan uitgenodigd op een maaltijd, soepvlees met wortelen en stoofvlees met aardappelen. De mensen deden dan "*een zielmis in hunnen buik*". Er waren boeren die twee dagen vastten om "*goed te kunnen eten*", het was immers voor "*de kwitantie*" !

Dit alles weet G. Celis ons uitvoerig te verhalen in zijn boek *"Volkskundige Kalender voor het Vlaamse Land"*.

De beeldhouwer Eugène Canneel voegde volgende attributen toe aan zijn beeltenis : staf, mijter en bisschopskleed, verwijzend naar het geestelijke ambt dat hij bekleedde. De sokkel werd opgesmukt met een hamer en een aambeeld. Hij bracht ook een voorwerp aan dat naar alle waarschijnlijkheid een met de hand te bedienen blaasbalg voorstelt. Deze voorwerpen verwijzen uiteraard naar de verering van de heilige door de goudsmiden maar ook door de smeden en metaalbewerkers. Attributen in verband met de verering van de heilige als beschermer van de paarden vinden we evenwel niet terug. Waarschijnlijk verkeerde de kunstenaar in de onwetendheid nopens dit aspect.

Leon Candau

De beeldhouwer van Sint-Eligius in Laken :

Eugène Canneel

(Sint-Joost-ten-Node 18.8.1882 - Schaarbeek 21.7.1966)

Hij maakte deel uit van een artistieke familie, die uit het Gentse stamt. Zijn broer Jean (1889 - 1963) was eveneens beeldhouwer (*). Zijn andere broers Jules-Marie (1881 - 1953) en Marcel (1884 - 1953) waren kunstschilders.

Hij volgde lessen aan de Academie voor Schone Kunsten in Brussel (bij Victor Rousseau en Charles Van der Stappen).

Zijn klassiek realistisch beeldhouwwerk wist op charmante en ritmische wijze de menselijke gestalte weer te geven.

Hij heeft werken in musea en openbare plaatsen. Zo :

In het Brusselse :

- In Brussel :

- Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis :
 - Jong meisje met bloem (terracotta).
 - Aan de Kunstberg (in het parkje) :
 - Kinderen met een geitje (brons).

- In Elsene :

- Gemeentelijk Museum :
 - Het Lot (Le Destin) (brons).

- **In Schaarbeek :**
 - Josaphatpark :
 - Tijl Uilenspiegel (**)
 - Kariatide (steen) (**)
 - Gemeentehuis :
 - Buste van burgemeester F. Blum (marmer).
 - Kindermasker (marmer).
 - Kinderhoofd (terracotta).
 - Manfred (marmer).
 - Drie kinderen in gips.
 - Atheneum Blum :
 - Buste burgemeester Blum (gips).
 - Huis der Kunsten :
 - Sirene (gips).
 - Plantsoentje aan de hoek van de Emile Max- en de Milcampslaan :
 - Lentevreugde (vier dansende kinderen) (steen) (zie ook Huizingen).
- **In Sint-Gillis :**
 - Gemeentehuis (rechtervleugel) :
 - Moederschap (witte steen).
 - Kinderbescherming (witte steen).
- **In Sint-Lambrechts-Woluwe :**
 - Oorlogsmonument (**)

Elders in het land :

- **In Huizingen :**
 - Provinciaal Domein :
 - Lentevreugde (steen) zie ook Schaarbeek.
- **In Namen :**
 - Provinciehuis :
 - Mannenhoofd.

De (voormalige) **provincie Brabant** bezat van hem : Mr. Gryson (marmer), Manfred (steen) (zie ook Schaarbeek) en een vrouwenhoofd (brons) waarvan het onzeker is of het van de hand van Eugène Canneel is of van zijn broer Jean.

Eugène Canneel wordt in meerdere naslagwerken en biografische lijsten vermeld. Ook in algemene werken zoals de Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie en in de Grote Winkler Prins.

(*) Deze heeft twee werken staan aan de gevel van een Lakens huis : "Het Optooien van een Vrouw" aan het nummer 25 van de Ernest Salustraats (een van de weinige gesigeneerde gevelversieringen).

(**) Volgens sommige bronnen. De werken werden aldaar niet gevonden.

SINT-AMANDUS (nr. 2 op het schema van de heiligenbeelden)

Hij werd geboren omstreeks 594 in de omgeving van Nantes. Na Benedictijnenmonnik te zijn geworden verbleef hij eerst op het eiland Ogia nabij La Rochelle en trok zich nadien als kluizenaar terug nabij Bourges. Enkel water en gerstebrood maakten zijn dagelijkse maaltijden uit.

Tijdens zijn verblijf in Rome waar hij tot bisschop gewijd werd, kreeg hij in de Sint-Pieterskerk een visioen waarbij hem de goddelijke opdracht werd toevertrouwd ten strijde te trekken tegen het heersende heidendom in het Noorden van het Frankische rijk.

Eerst echter werd hij nog verbannen na hij koning Dagobert's misdaden aan de kaak had gesteld doch snel weer teruggeroepen. Koning Dagobert vroeg hem zelfs het doopsel toe te dienen aan zijn zoon Sigebert.

In het Gentse stichtte hij twee abdijen. Paul Dossche biedt ons naar aanleiding van een recente tentoonstelling in de Gentse Sint-Pietersabdij enkele interessante gegevens aan nopens deze gebeurtenis. (Zie KNACK nr. 45 van 5 -11 november 1997, p. 78).

Uit de verschillende versies van de "*Vita Amandi*" blijkt dat deze zendeling, gesteund door koning Dagobert, bekeringswerk uitoefende in het Noorden van diens rijk (629-639). Hij was daar echter niet overal even welkom. Zo ook niet in de kleine nederzetting Ganda, waaruit later de stad Gent zich zou ontwikkelen en die al sinds het begin van onze tijdrekening bewoond was. Hij toonde blijk van geduld. Hij trok zich terug in de buurt van de Blandijnberg waar hij met enkele volgelingen een kloostertje oprichtte, gewijd aan Sint-Pieter.

Dit zou later uitgroeien tot de Sint-Pietersabdij. Van daar uit kon hij rustig zijn aandacht aan Ganda wijden. Er verrees eerst een kerk en later ook een klooster, gewijd aan Sint-Bavo (Sint Baafsabdij). De Sint-Baafsabdij verdween echter in de 16de eeuw toen Keizer Karel op deze plaats het Spanjaardenkasteel liet oprichten om de Gentenaars te straffen voor hun weigering belasting te betalen. De Sint-Pietersabdij op haar beurt had dan weer veel te lijden tijdens de godsdienststrubbelingen in de 16de eeuw.

Omstreeks 647 werd hij naar Maastricht geroepen om daar het bisschopsambt uit te oefenen. Later zal hij zijn missiewerk voortzetten in Tirol en in Salzburg.

De legende wil dat hij op wonderlijke wijze ontkwam aan een aanslag die door zijn vijanden beraamd werd. Door een Goddelijke tussenkomst brak er een onweer los, juist op het ogenblik dat zijn belagers hem naar een berg wilden lokken om hem aldaar te vermoorden. Een andere keer verdreef hij een monsterachtige slang door er een kruisteken over te maken.

Hij stierf omstreeks het jaar 680 in de abdij van Elnon, door hem gesticht. Hij wordt dikwijls omschreven als "*de apostel van de Nederlanden*". Talrijke parochies zijn aan hem gewijd, vooral in het Land van Aalst langs de Dender waar dan ook vroeger een ware Amanduscultus heeft bestaan.

Regionale wetenswaardigheden

De Sint-Amanduscultus is ongetwijfeld omweven met talrijke legendarische verhalen. Even legendarisch zijn de Sint-Amandusputten in verschillende dorpen in Vlaanderen, Brabant en Henegouwen.

In Leupegem werd de Heilige Amandus vereerd tegen grote landwormen die de oogst vernietigden. De boeren trokken 's morgens, vóór zonsopgang de velden in om samen een bezweringsformule te prevelen, hetgeen als superstitie door de Kerk werd verboden !

Ziehier het bezweringsrijmpje :

*Lieven Heere en Sinte Amand
Gingen t' samen achter 'fland
Zonder stock, noch roo in hulder land.
- Heere, zeid hij, Sente Amand,
Daar zijn wormen in dat land.
En ons Heere zeid tegen Sint Amand
- Wel steek uit uw rechter hand,
En 't zij zwart, wit of rood,
Binst drij dagen zijn z'allemaal dood.*

In Strombeek (Brabant) wordt de Heilige Amandus aanroepen tegen rachitis, "*den ouden man*" in de volksmond genoemd.

Hiernavolgend een citaat uit de hierboven reeds vermelde Volkskundige Kalender voor het Vlaams Land :

"Er was daar vroeger in Strombeek eene bron den Heiligen Amandus toegewijd; nu is er eene pomp geplaatst met het beeld van den heilige, onder de pomp is een grooten pompbak. Als men gaat beewegen, draagt het bijgeloovig volk een vuil hemdeke van het kind mede, men pompt water in den bak en wacht tot het water gansch stille staat. Dan legt men het hemdeke op het water en gaat men rond de kerk. Blijft het hemdeke boven drijven, dan zal het kind rap genezen; gaat het onder, dan zal het lang kwijnen ... (einde citaat)"

De lijst met dergelijke verhalen is nog zeer lang.

Beeldhouwer Fernand Debonnaires voegde volgende attributen toe aan de beeltenis van Sint-Amandus : staf, mijter en bisschopskleed, verwijzend naar het geestelijke ambt dat hij in verschillende plaatsen uitoefende. In de linkerhand houdt de heilige een keten omklemd, waarschijnlijk verwijzend naar het kolossale kersteningswerk dat hij tijdens zijn leven verrichtte... (hij brak de ketenen van het ongeloof ...) De slang verwijst dan weer naar een van de legenden die hierboven aangehaald werd.

Leon Candau

De beeldhouwer van Sint-Amandus in Laken

Fernand Debonnaires

(Sint-Gillis/Brussel 8/1/1907 - Oostduinkerke 14/2/1997)

De biografie van deze beeldhouwer werd gepubliceerd in LACA Tijdingen van december 1990. Hierna een bijgewerkte versie.

Leerling aan de Academie van Brussel (leerling van P. Dubois, V. Roussau, die de lezer verder ontmoet en I. De Rudder).

Later werd hij leraar aan deze Academie (1951-1977).

Lid van de Koninklijke Academie van België.

Prijs Godecharle in 1928, tweede prijs van Rome in 1925 en 1929, derde prijs van Rome in 1932.

Eclectisch beeldhouwer. Zeer humanistische kunst met sobere plannen; zocht naar lijnen en ritmen.

Van hem bevinden zich :

In het Brusselse :

- (nog) in Laken :

- L. Steens(rond)plein (aan de rand van het Ossegempark) – tussen het Atomium en de Sint-Lambertuskerk :
- Monument Adolphe Max.

- In Brussel :

- Koninklijke Musea voor Schone Kunsten :
 - Mannenhoofd - (steen - 1937).
 - Staand naakt - (brons - 1942 of 1944).

- Centraal Station :
 - enorm monument voor de verzetsstrijders van de spoorwegen (acht haut-reliefs en centraal beeld) (marmer) (1949-1954).
- Stadhuis (aan de eretrap vóór de gotische zaal) :
 - Buste van burgemeester L. Cooremans - (marmer -1979)
- Parlement :
 - P.H.Spaak (als eerste minister) (brons -1947).
 - Kleine boerin (steen - 1936).
- Paleis van de Academiën (Academie voor de Franse taal en literatuur)
 - Busten van Louis Dumont – Wilden (Belgisch Franstalige letterkundige - oprichter van de "Pourquoi Pas ?" 1875 - 1963) en Marie Gevers (Vlaamse Franstalige schrijfster -1883 - 1975), (brons - respectievelijk van 1955 en 1964).
- **In Anderlecht :**
 - (op zijgevel aan de ingang van de ex-provinciale school C.O.O.V.I / C.E.R.I.A..) :
 - Beeld "Vruchten van de Aarde"(verguld brons : 5,25 m hoog - 1953).

Elders in het land :

- **In Bon-Secours** (buurt van Peruwelz) :
 - monument van Jean Absil (Belgisch componist - een van de meest markante van zijn tijd - en muziekpedagoog ; (1893 -1974), (brons - 1968).

In Gent :

- Museum :
 - zelfportret (brons -1929).
- **In La Louvière :**
 - Museum :
 - Staande figuur (steen - 1937).
- **In Luik :**
 - Museum :
 - Onschuldige figuur (brons - 1930).
 - Klein Naakt (steen - 1930).
 - Liggende Vrouw (steen - 1939).
- **In Orval :**
 - Ingang van het huis van de abt :
 - Zittende H. Maagd met kind (1948) (brons).

In het buitenland :

- **In Moskou :**
 - Poesjkin-museum :
 - Hoofd van een leerjongen (brons - 1926).

Hij was ook medailleur. Tijdens een tentoonstelling in de Koninklijke Bibliotheek (december 1980 / januari 1981) "De Medaille in België van 1951 tot 1976" werden medailles van hem geëxposeerd.

Hij was lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten.

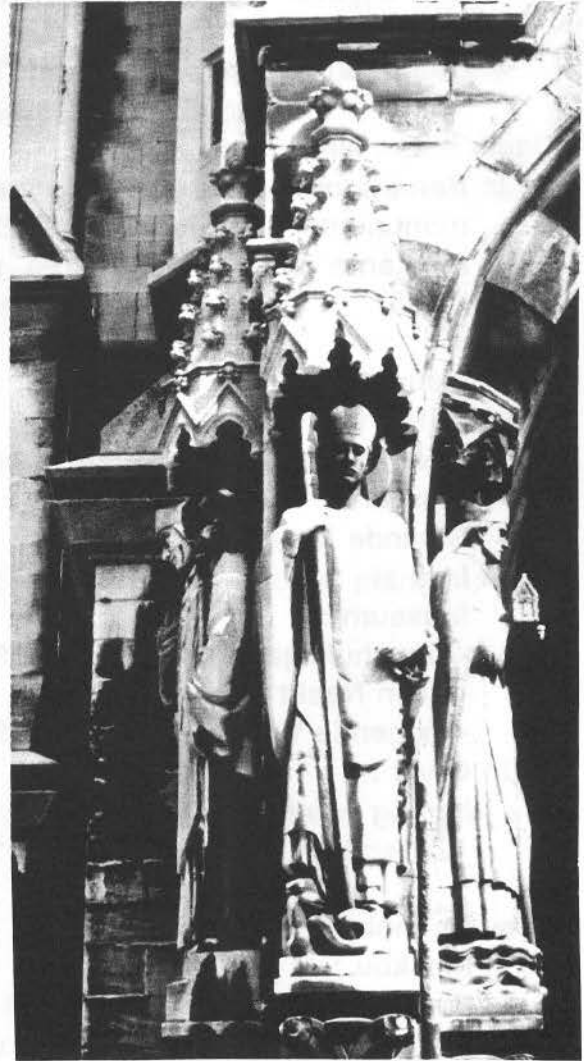
Debonnaires wordt vermeld in Arto, Bénézit en P. Legrain.

J. Dillen

Mijn dank gaat naar de Heer (†) en Mevrouw Debonnaires voor de verstrekte informatie.

SINT-ELIGIUS

SINT AMANDUS

EEN SELECTIE UIT DE DOOR ONZE CORRECTOREN VOORGESTELDE VERBETERINGEN

Zoals onze voorzitter schreef in ons nummer van maart 1997 kan onze taal als heemkundig erfgoed beschouwd worden.

In onze ijver om een zuivere taal te gebruiken vragen wij aan meerderen om onze teksten kritisch door te nemen.

En dan worden onze auteurs op fouten gewezen waarvan zij het bestaan niet vermoedden.

Persoonlijk hecht ik veel belang aan een zuivere taal. Maar toch wijzen de correctoren mij vaak terecht : dat woord bestaat niet, dit is een gallicisme, enz.

Het idee van onze voorzitter om een nieuw rubriekje te openen omtrent "*ingewortelde taalmisvattingen*" dient bijgevolg toegejuicht te worden.

Hierna volgt dan een selectie uit de door onze correctoren voorgestelde verbeteringen. Hun opmerkingen werden in sommige gevallen aangevuld met voorbeelden en toelichtingen geput uit klassieke woordenboeken (zoals Van Dale) maar ook uit meerdere taalgidsen (*).

J. Dillen

(*) **de Clercq, W.**, Nijhoffs Zuidnederlands Woordenboek, 's Gravenhage - Antwerpen, 1981.

Heidbuchel, H., ABN-woordenboek, Hasselt, 1974 (tiende druk).

Paardekooper, Dr. P.C., ABN-gids, Antwerpen, Amsterdam, z.d.

Penninckx, W. & Buyse, P., Correct taalgebruik, Kortrijk - Heule, 1991.

* * * * *

- aan (+ geld)** : (gallicisme) voor verminderde prijs : **voor** X frank
- alsdan** : versterking van het woord "dan" beter is te schrijven : **toen** of **op dat ogenblik**
- andere** : "de panelen werden door (anderen) vervangen" = fout, moet zijn **andere**
- anderen slaat op mensen
- andere slaat op dieren en dingen
- artikels** : meervoud is meestal : artikelen (niet artikels)
- bij** : "bij middel van"
moet zijn "**door** middel van"
- desgevallend** : dat woord bestaat niet :
zo nodig, eventueel, in voorkomend geval
- deze** : (alleen gebruikt) beter is : **die** !
De boeken van mijn zuster en **die** (niet deze) van mij; hij riep zijn zuster maar **die** (niet deze) hoorde het niet.

dienen	: "bezoekers dienen zich aan te melden" beter is "bezoekers moeten / worden verzocht zich aan te melden.
eens dat enkel	: (gallicisme : une fois que) : zodra : te mijden - meer in spreektaal dan in schrijftaal gebruikt beter is slechts - alleen
gegeerd	: moet zijn : begeerd
klasseren	: (een monument) moet zijn : beschermen
leefkamer	: anglicisme voor : zitkamer, woonkamer, huiskamer
lokaliteit	: gallicisme voor woonplaats, buurt, dorp, gehucht
mekaar	: in de spreektaal is mekaar gebruikelijk. In de schrijftaal verdient elkaar de voorkeur.
nazicht	: dat woord bestaat niet. Wel : het nazien, het controleren, het onderzoek
overschrijden	: "een spoorlijn overschrijden" = te plechtig beter is : ... oversteken
publiciteit	: gallicisme. Moet zijn : reclame.
plaatsgrijpen	: moet zijn : plaatsvinden, plaatshebben
(school) lopen	: naar school gaan
t.t.z.	: ('t is te zeggen) (gallicisme c.à.d. - c'est-à-dire). Moet zijn : d.w.z. (dat wil zeggen) of : m.a.w. (met andere woorden).
te	: bij plaatsaanduidingen is in beter. In Laken wonen. Bij tijdsaanduidingen is om beter Om zeven uur.
terug	: verkeerd gebruikt als het om herhaling gaat. dus : weer, alweer, nogmaals, opnieuw : Hij werd opnieuw bibliothecaris.
toelaten	: gallicisme. Moet zijn : veroorloven, toestaan
toelating	: Idem (permis) toestemming, goedkeuring.
tussenkoms	: Wordt vaak verkeerd gebruikt. Het heeft de betekenis van tussenbeide komen. Dus : geen financiële tussenkomst. Maar : bijdrage. Niet : in zijn tussenkomst viel het oppositielid uit tegen de minister. Maar in zijn toespraak .
urbanisatie	: stedenbouw of
urbanisme	: stadsuitbreiding.
verlaten	: "Hij voelt zich verlaten van vele verwanten" moet zijn : verlaten door .
vervoegen	: (het leger) Moet zijn : dienst nemen.
voorzien	: Mag als overgankelijk werkwoord alleen gebruikt worden in de betekenis "iets van tevoren zien, iets zien aankomen". Niet : de wet voorziet. Wel : de wet bepaalt. Het werkwoord mag niet verward worden met "voorzien in" of "voorzien van".
voorzieningen	: benodigdheden
waarmee	: slaat op dingen met wie slaat op mensen.

VAN HET EEUWFEESTSTADION (HEIZELSTADION) NAAR HET KONING BOUDEWIJNSTADION

Het Eeuwfeeststadion werd gebouwd (in 1929 – 1930) voor de viering van het jubileum van de Belgische onafhankelijkheid.

Het feestprogramma, dat een bijzonder karakter moest verlenen aan dit gedenkwaardige jaar, voorzag onder meer, de organisatie van een Wereldtentoonstelling, die in Brussel zou plaats vinden. Te dien einde werd de Naamloze Vennootschap van de Brusselse Tentoonstelling opgericht. Twee steden, Antwerpen en Luik voerden echter aan dat er respectievelijk sedert 1894 en 1905 geen tentoonstelling meer had plaatsgevonden op hun grondgebieden, terwijl Brussel in 1910 ook nog deze eer naar zich toe had getrokken. De hoofdstad bracht begrip op voor deze argumentatie en verschoof de Brusselse tentoonstelling naar 1935. Dat tijdstip viel samen met de 50ste verjaardag van de oprichting van Kongo-Vrijstaat en de 100ste verjaardag van de inhuldiging van de eerste Belgische spoorlijn.

Wat de toekomstige ligging betreft liet de Naamloze Vennootschap van de Brusselse Tentoonstelling, in overleg met de stad Brussel, het oog vallen op het Heizelplateau dat een terreinoppervlakte van 123 ha omvatte. Op 29 juli 1926 droeg de Staat deze grond over aan de Stad Brussel.

In de loop van hetzelfde jaar werden de plannen gemaakt voor de bouw van het Eeuwfeeststadion, bedoeld als luisterrijke inleiding tot de tentoonstelling. Vanaf 1929 ondernam de Stad ook grootscheepse werken voor de aanleg van de toegangswegen naar het toekomstige stadion en tentoonstellingsterreinen.

Op 4 oktober 1929 legde burgemeester Adolphe Max de eerste steen van het bouwwerk, dat samen met de grote tentoonstellingshallen de kern moest vormen van de nieuwe Heizelwijk. De werken vorderden met reuzenschreden. Zeshonderd arbeiders die elkaar per ploeg aflosten werkten niet alleen overdag maar ook 's nachts in het licht van schijnwerpers. Na enkele maanden reeds was het werk voltooid. Op 23 augustus 1930 ontving het stadion voor de eerste maal een grote massa toeschouwers ter gelegenheid van het Wereldkampioenschap Wielrennen. Drie weken later, op 14 september 1930, werd het stadion officieel ingehuldigd ter gelegenheid van een voetbalmatch België – Holland.

Het stadion werd ontworpen door architect Joseph Van Neck (1880-1959) die tevens de functie van hoofdarchitect van de Wereldtentoonstelling van 1935 zou waarnemen. Voor de bouw van het stadion werd beton, ijzer en glas gebruikt met aanwending van de meest gevorderde technieken. Destijds mocht dit stadion een der meest vooruitstrevende van Europa genoemd worden.

Het omvatte een overdekte tribune met 6.000 zitplaatsen en niet overdekte terrasvormige rijen, met een totale lengte van 33 kilometer, waarop ongeveer 75.000 toeschouwers konden plaats nemen. De arena bood de nodige ruimte voor een voetbalveld, een atletiekbaan, twee springterreinen : een voor het veren en een voor het hoogspringen en tenslotte nog twee terreinen, respectievelijk voor het discus- en het speerwerpen.

Het stadion beschikte onder andere ook nog over een demonteerbare houten wielervedbaan die het mogelijk maakte het tot een velodroom om te vormen. Bovendien waren de nodige lokalen en bijkomende middelen ter beschikking om een goed beheer te waarborgen.

Een brede gevel met gebogen vorm, helemaal uitgevoerd in baksteen en helderkleurig beton, richtte zich naar de Houba de Strooperlaan. In het centrum bevond zich een voorportaal, gedragen door korte maar stevige zuilen. Drie grote motieven versierden deze gevel : op de rechterhoek, twee bas-reliëfs van de beeldhouwer Léandre Grandmoulin (1873-1957), voorstellend aan de voorzijde : het voetbalspel en aan de zijkant : het kogelstoten ; op de linkerhoek, eveneens twee bas-reliëfs van de beeldhouwer Paul Dubois (1859-1938), voorstellend aan de voorzijde : het hardlopen en aan de zijkant : het hoogspringen. Het centrum was bekroond met een fronton waarin de attributen van alle sporttakken tot één geheel verweven waren. Dit kunstwerk werd uitgevoerd door beeldhouwer Albert de Raed (1875-1939). Op het grasveld vóór de hoofdingang werd een beeldhouwwerk geplaatst, voorstellend de "*Olympische Eed*", een werk van Pierre de Soete (1886-1948).

Sedert de oprichting in 1930 werd het stadion meermalen aangepast aan de nieuwe technische en spectaculaire eisen van de topsport.

In 1971 werd het stadion uitgerust met een atletiekpiste, opgedeeld in acht banen, 400 meter lang, hetgeen overeenstemt met de olympische afmetingen. Deze piste kreeg bovendien een nieuwe synthetische bedekking die met de benaming "tartan" wordt aangeduid. Dit alles droeg er toe bij dat op 20 september 1972 vijf wereldrecords in het hardlopen gebroken werden door Puttemans, Polleunis en Roelants. Met daarenboven nog de nieuwe infrastructuur voor het ver- hoog- en polsstokspringen, het speer- en discuswerpen, het kogelstoten en het hamerslingeren kon het stadion wedijveren met die van Mexico, Montreal en Moskou.

Sedert 1974 behoorde de elektrische verlichting van het veld en de atletiekpiste tot de beste van Europa, die het mogelijk maakte rechtstreeks TV-reportages in kleur uit te zenden. De elektrische apparatuur bestond uit 468 schijnwerpers, verdeeld over vier pylonen.

De meest opmerkelijke verbetering werd in 1977 aangebracht met de bouw van tribune II, waardoor het aantal overdekte zitplaatsen aanzienlijk verhoogd kon worden. De overkapping bestond uit een luifel in aluminium met een oppervlakte van 4.000m², rustende op een vrijdragende muur die boven de bijgebouwen in evenwicht werd gehouden door een reeks balken en een vloerbedekking in beton.

Onder de vernieuwingen van het oude stadion moet ook nog het scorebord vermeld worden, 46 meter breed en 4,4 meter hoog, een van de grootste ter wereld en bestemd om het publiek te informeren over de prestaties van de atleten op het veld of op de atletiekpiste.

Het scorebord werd elektronisch bediend en bevatte niet minder dan 12.000 lampen, 6 km kabel en 10.000 vijzen en bouten. Het totale gewicht ervan bedroeg nagenoeg 21 ton. Het chronometrereren en het aankondigen van de uitslagen waren volledig computergestuurd.

Bepaalde sport- en andere manifestaties die in het Eeuwfeeststadion plaats vonden bewijzen de verscheidenheid van het aanbod.

Naast het wereldkampioenschap wielrennen dat in 1930 gehouden werd in het nieuwe stadion en toen "*Poeske Scherens*" de kampioentitel behaalde, kwam jaarlijks de wielersport aan bod, althans tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

De houten demonteerbare wielersbaan ging echter in rook op tijdens de Duitse bezetting van 1940 tot 1944. Nadien werd ze helaas niet meer vervangen.

Op 22 juni 1937 werd het startsein gegeven voor de vermaarde bekerwedstrijd "*Gordon Bennett*" voor luchtballonvaarders, waarin onze landgenoot Ernest Demuyter zich bijzonder onderscheidde.

De bokswedstrijd die op 23 mei 1948 werd georganiseerd tussen Cerdan en Delannoit, vond een grote weerklank in België.

Meerdere "*shows*" opgeluisterd door militaire muziekkapellen waren zeer in trek bij de bevolking : 19 juni 1965, ter gelegenheid van de 150ste verjaardag van de slag van Waterloo, en 30 september 1967, in het kader van de "*British Week*" die in Brussel georganiseerd werd.

Op 4 juni 1965 werd een plechtige eucharistieviering geconcelebreerd ter herdenking aan de 75ste verjaardag van het verschijnen van de Pauselijke Encycliek "*Rerum Novarum*".

Op 26 juni 1976 herdacht men het 25-jarig koningschap van Koning Boudewijn met een grandioos feest waaraan jongeren, minder jongeren, burgers en militairen, wielrenners, hardlopers, valschermspringers, enz. deelnamen.

16 augustus 1977 was opnieuw een gedenkwaardige hoogdag voor de Belgische atletieksport. Ter nagedachtenis aan een groot kampioen, onlangs overleden, werd de "*Memorial Ivo Van Damme*" op poten gesteld. Deze atletiekwedstrijd, die onmiddellijk ruime bekendheid verwierf op wereldvlak, staat nu nog jaarlijks op het programma.

De voetbalsport kwam steeds ruimschoots aan haar trekken op de Heizel. Meerdere finales van Europese beker- en landenwedstrijden werden er gespeeld, hetgeen de Belgische Voetbalbond deed besluiten om al haar wedstrijden op de Heizel te doen plaatsvinden.

Maar op 29 mei 1985 werd het Heizelstadion door een gruwelijke gebeurtenis geteisterd. Ter gelegenheid van de Wereldbekerfinale Voetbal, waarbij Liverpool aantrad tegen Juventus Turijn, brachten de "hooligans" een moorddadig gedrang teweeg waarbij 29 personen op dramatische wijze omkwamen, verpletterd, vertrappeld of verstikt!

Daar er voor nog hevigere incidenten gevreesd werd namen de organisatoren evenwel de beslissing om de match toch te laten doorgaan. Duizenden toeschouwers woonden aldus de wedstrijd bij zonder enig besef van de omvang van het drama dat zich zo nabij had afgespeeld.

Terwijl het publiek de spelers toejuichte waren alle beschikbare hulpdiensten druk in de weer met de gekwetsten en de stervenden. Een rouwkapel werd in allerijl ingericht in een van de lokalen van het stadion.

Na deze tragedie moest het stadion gezuiverd worden van alle nare herinneringen waarmee het besmet was geworden. Men gaf er zich rekenschap van dat het Eeuwfeeststadion gedurende lange jaren al zijn taken tot in de perfectie vervuld had, maar vandaag de dag niet meer aan de moderne eisen qua veiligheid en gerieflijkheid voldeed.

Gedurende meerdere jaren vonden er geen grote manifestaties meer plaats in het Heizelstadion, behalve dan het grandioze volksfeest, georganiseerd om de 60ste verjaardag van Koning Boudewijn en de 40ste verjaardag van zijn koningschap te vieren, alsook de traditionele jaarlijkse "*Memorial Ivo Van Damme*".

Er verliepen om en nabij tien jaren vooraleer er een overeenstemming bereikt werd tussen de Federale Staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Belgische Voetbalbond en de Stad Brussel om de nodige financiële middelen vrij te maken. Het streefdoel was de vernieuwing van het stadion met beperkte kosten door te voeren en wel op zeer korte termijn.

In september 1993 zou tenslotte de beslissing om het stadion te vernieuwen bekrachtigd worden. In september 1994 werden de werken aangevat. Het project behelsde de vernieuwing van tribune I en de ganse perimeter van het stadion teneinde de capaciteit van het stadion op 40.000 overdekte zitplaatsen te brengen. Rekening houdend met het nazinderend trauma van de Heizeltragedie werd bijzondere aandacht besteed aan de veiligheidsnormen, met inachtneming van de regels die opgelegd werden door de Overlegcommissie voor de Veiligheid van Sportmanifestaties (Commissie Magotte). De gevonden oplossingen werden bovendien vergeleken met de reeds geldende veiligheidsnormen in de Verenigde Staten en in Groot-Brittannië.

Deze normen hebben betrekking op de evacuatie van de toeschouwers, de brandbeveiligingsmiddelen, de brandalarmsystemen, de brandblusapparaten, de stabiliteit van de funderingen, balken, daken en reclameborden, de bewakingsystemen met videocamera's, de radiozendapparaten voor de politiediensten, de verantwoordelijke diensten voor de veiligheid in het stadion, het Rode Kruis, enz.

Het nieuwe stadion moest méér worden dan een infrastructuur ten behoeve van het spektakelvoetbal. Met zijn nieuwe voorzieningen moest het gelijke tred kunnen houden met de polyvalente opdracht van de hedendaagse stadions, die geschikt moeten zijn zowel voor de organisatie van concerten als voor atletiekwedstrijden op hoog niveau. Te dien einde geniet het stadion nu alle voordelen van een op maat gesneden akoestisch systeem. Dit kon onlangs proefondervindelijk vastgesteld worden ter gelegenheid van een eerste megaconcert, gegeven op 20 juni 1997 door de Canadese zangeres Celine Dion, die zowat 66.000 toeschouwers in het stadion bijeen kon brengen.

Op architecturaal gebied is de oude voorgevel, ontworpen door architect Joseph Van Neck, slechts gedeeltelijk bewaard gebleven. Niettemin werd een poging ondernomen om het oude toegangsportaal, getuige van het stadionverleden bekroond met beeldhouwwerk, van de ondergang te redden.

De aangenomen oplossing die als «functioneel» werd gekwalificeerd, kan, spijtig genoeg, niet zeer geslaagd genoemd worden. Het elegante portaal werd in een nis weggewerkt, verpletterd als het ware onder het enorme muurvak in metselwerk dat streng en monumentaal aanvoelt en de gevel vormt van het nieuwe stadion, herdoopt tot Koning Boudewijnstadion.

De zijdelingse bas-reliëfs zijn praktisch onzichtbaar geworden, met name : rechts, het kogelstoten van Léandre Grandmoulin en links : het hoogspringen van Paul Dubois. Het is betreurenswaardig dat het portaal niet gedemonteerd werd om het weer tegen de nieuwe gevel aan te bouwen. Het geheel zou er een elegantere aanblik aan over gehouden hebben, het portaal zou er beter tot zijn recht gekomen zijn en de vier beeldhouwwerken zouden alle duidelijk zichtbaar geweest zijn.

De gebrekkige oplossing is waarschijnlijk te wijten aan de budgettaire beperkingen die aanvankelijk opgelegd werden voor de vernieuwing van het stadion. Nadien moesten de budgetten evenwel verscheidene malen herzien worden wegens de stijging van de kosten.

Op 13 augustus 1995 werd het nieuwe Koning Boudewijnstadion officieel ingehuldigd ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Belgische Voetbalbond.

De Belgische bijdrage tot de organisatie van het Europese Voetbalkampioenschap "EURO 2000" vereist eens te meer een nieuwe aanpassing van het stadion. Inderdaad, de capaciteit van de zitplaatsen van Tribune II moet uitgebreid worden teneinde het aantal overdekte zitplaatsen op te voeren tot 50.000. De totale kosten van de vernieuwing zullen dan uiteindelijk oplopen tot 1.200.000.000 F.

G. Vanden Bussche
Vertaling : L. Candau

Geraadpleegde bronnen

1. *"Gouden boek van de Wereldtentoonstelling van Brussel 1935"*. Brussel, Uitvoerend Comité van de Tentoonstelling van Brussel 1935.
2. 1930-1980 – Bundel uitgegeven door de Stad Brussel ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het Heizelstadion. Z.d.
3. *"Het Koning Boudewijnstadion"*. Brochure uitgegeven door de Stad Brussel ter gelegenheid van de inhuldiging van het stadion. Z.d.
4. Daerden, M. *"Hernieuwing van het Heizelstadion."* Persconferentie van 22 augustus 1955 – Ministerie van Transport en Infrastructuur.
5. Dillen, J. Beknopte biografieën van de geciteerde beeldhouwers verschenen in LACA Tijdingen, Geschied- en Heemkundige Kring van Laken. Over de beeldhouwwerken aan het Heizelstadion verschenen o.m. artikelen in de nummers van december 1991 en september 1994 van LACA Tijdingen.

Illustraties

1. Project van het stadion door architect J. Van Neck.
 2. Vóór de hoofdingang, het beeld "*De Olympische Eed*", werk van beeldhouwer Pierre de Soete. Het beeld op het achterplan is een werk van beeldhouwer Jef Lambeaux (1852-1908), "*De Worstelaars*".
 3. Het Eeuwfeeststadion, tot wielervedstbaan herschapen. Men bemerkt op het voorplan de indrukwekkende, demonteerbare houten structuur die tijdens de oorlog 40/44 verdween. Rondom het stadion ziet men de oude verlichtingspalen.
 4. Het stadion na de belangrijke vernieuwingen uitgevoerd in de loop van de jaren '70. Men onderscheidt de 4 nieuwe verlichtingspylonen, geplaatst in 1974 en het overhangende gedeelte van de luifel die in 1977 aangebracht werd. Aan de linkerkant bemerkt men ook het scorebord dat ondanks een breedte van 46 meter en een hoogte van 4,4 meter erg minuscule overkomt in het ontzaglijk grote stadion.
 5. Foto genomen juist vóór de laatste vernieuwing van het stadion. Men onderscheidt zeer duidelijk de twee bas-reliëfs van beeldhouwer Léandre Grandmoulin, waarvan het rechtse reliëf nu verdoken blijft !
 6. Recente foto van de nieuwe voorgevel van het Koning Boudewijnstadion. Ze verheldert vrij goed onze beschouwingen in verband met de "*functionele*" oplossing die gekozen werd met het oog op de "*bescherming*" van het voorportaal dat door J. Van Neck ontworpen werd.
- N.B. De illustraties werden gekozen uit de collecties van E. Christiaens, D. Van Kriekinge en van de auteur zelf

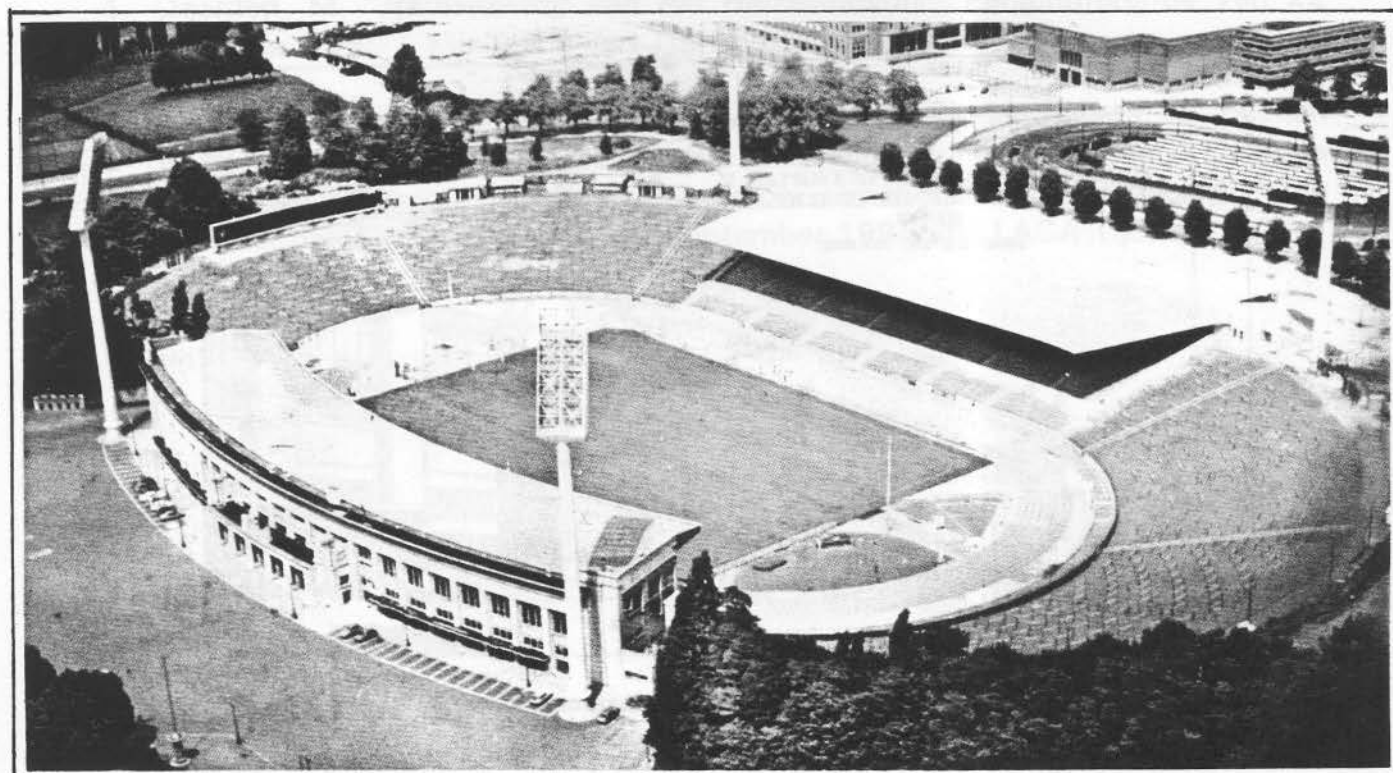
PLB Bruxelles (2e district) — Vue de l'intérieur du Stade du Centenaire pendant une réunion Cycliste dernière Motos (Heysel)

2

3

4

5

6

NIEUWE SPELLING

In zijn "Ten Geleide" van ons vorig nummer kondigde onze voorzitter aan dat de nieuwe spellingsregels vanaf dan zouden toegepast worden.

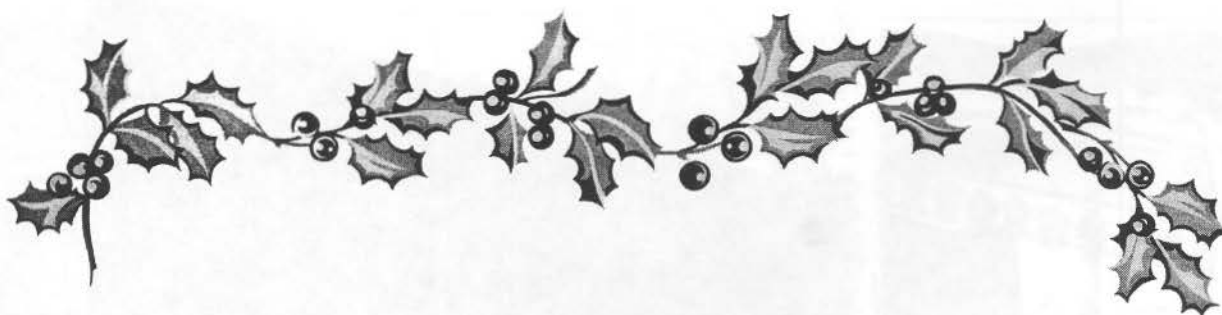
Een speciaal computerprogramma werd aangekocht om de spellingscontrole uit te voeren. Het werd echter niet tijdig geleverd. Om al te grote vertraging van de verschijning te vermijden werd de tekst in de oude spelling gepubliceerd.

Nadien gebruikten wij het programma om de spellingsverschillen op te zoeken.

Navolgend geven wij de door de computer opgegeven verbeteringen.

Wellicht hebben onze lezers er ook iets aan.

De Redactie			
Pagina	Alinea	Niet	Wel
1	3 ^{de}	publikatie	publicatie
4	voorlaatste	insekten	insecten
5	5 ^{de}	N.B.	NB (zonder punten)
7	3 ^{de}	beglaasde	verglaasde
8	4 ^{de}	waarvan sprake	waarvan spraak
17	Halle	zuiderbeuk	zuidenbeuk
18	1 ^{ste}	bovenop	boven op
22	2 ^{de}	stedebouwkundig	stedenbouwkundig
26	voorlaatste	toendertijd	toentertijd
26	laatste	graaggezien	graag gezien
28	1 ^{ste}	Eenzelfde	Een zelfde

**HET BESTUUR VAN LACA,
GESCHIED- EN HEEMKUNDIGE KRING,
WENST AAN ALLE TROUWÉ LEDEN
VAN HARTE EEN VOORSPOEDIG
EN GELUKKIG NIEUWJAAR**

 INHOUD

	pag.
1. - Ten Geleide (L. Candau) 1. LACA trad als mentor op 2. Rondvraag 3. Lidgelden 4. Studievergaderingen LACA 5. Erratum	1 - 2
2. - Er zitten bloemen in Lakense straatnamen ... ook kruiden en bomen (H. Verstraete)	3 - 8
3. - LACA, oog in oog met de heiligenbeelden aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Laken (vervolg) (L. Candau en J. Dillen)	9 - 16
4. - Een selectie uit de door onze correctoren voorgestelde verbeteringen (J. Dillen)	17 - 18
5. - Van het Eeuwfeeststadion (Heizelstadion) naar het Koning Boudewijnstadion (G. Vanden Bussche) (vertaling L. Candau)	19 - 27
6. - Nieuwe spelling	28

